

DOI: 10.18039/ajesi.1414392

Questioning Social Issues in Visual Arts Teacher Education¹

Sevcan SARIBAŞ²

Date Submitted: 03.01.2024 **Date Accepted:** 06.07.2024 **Type³:** Research Article

Abstract

In order for society to be more just and democratic, it is important for individuals to be aware of the social issues that surround them and to know how they interact with and respond to the problems they create. Today, many social issues such as the environment, climate crisis, human rights, discrimination, equality and stereotypes are addressed by artists to raise awareness. These issues can help students develop an understanding of society and the environment in visual arts education. In this study, two teaching activities were designed by adopting an issues-based art education approach. Based on these activities, it was aimed to examine how visual arts pre-service teachers perceive social issues and how they reflect them in their artistic practices. A total of 10 pre-service teachers studying at the 2nd grade level in the Art Education program at a state university in Turkey participated in this study in which the art-based research method was adopted. In this study, data were collected through artistic works, worksheets and semi-structured interviews and analyzed through inductive analysis. As a result of the data analysis, the findings were discussed under two main themes: the inquiries and comments made during the process and the evaluations made on the whole process. According to the findings of the study, it was seen that the pre-service teachers gained a different perspective by questioning the works of art, were willing to empathize with those who were different from themselves, and emphasized that art is fed by society and therefore every issue concerning the society should be addressed in visual arts courses.

Keywords: Visual arts education, art, issues-based approach, social issues

Cite: Saribaş, S. (2024). Questioning social issues in visual arts teacher education. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 14(2), 524-547. <https://doi.org/10.18039/ajesi.1414392>

¹ This study is an extended version of an oral paper presented at the InSEA World Congress in September 2023.

² Asst. Prof. Dr., Anadolu University, Education Faculty, Department of Fine Arts Education, Turkey, sevcantuncalp@anadolu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-0608-4888>

³ This research study was conducted with Research Ethics Committee approval of Anadolu University, dated 31.10.2023 and issue number 622523.

DOI: 10.18039/ajesi.1414392

Görsel Sanatlar Öğretmen Eğitiminde Toplumsal Konuların Sorgulanması¹

Sevcan SARİBAŞ²

Gönderim Tarihi: 03.01.2024 Kabul Tarihi: 06.07.2024 Türü³: Araştırma Makalesi

Öz

Toplumun daha adil ve demokratik olabilmesi için bireylerin kendilerini çevreleyen toplumsal konulara yönelik farkındalık kazanmaları ve bu konularla nasıl etkileşimde buldukları ve bunların doğurduğu sorunlara nasıl tepki vereceklerini bilmeleri önemlidir. Çevre, iklim krizi, insan hakları, ayrımcılık, eşitlik ve kalıp yargılar gibi pek çok konu, toplumsal farkındalık yaratmak için günümüz sanatçıları tarafından ele alınmaktadır. Bu konular görsel sanatlar eğitiminde öğrencilerin topluma ve çevreye ilişkin anlayış geliştirmelerine yardımcı olabilir. Bu çalışmada konu odaklı sanat eğitimi yaklaşımını benimsenerek iki toplumsal konuyu ele alan öğrenme etkinliği tasarlanmıştır. Bu etkinliklerden yola çıkarak görsel sanatlar öğretmen adaylarının toplumsal konuları nasıl algıladıklarını ve sanatsal uygulamalarına nasıl yansıttıklarını incelemek amaçlanmıştır. Sanat temelli araştırma yönteminin benimsendiği bu çalışmaya Türkiye'deki bir devlet üniversitesinde Resim-İş Öğretmenliği programında 2. sınıf düzeyinde öğrenim gören toplam 10 görsel sanatlar öğretmen adayı katılmıştır. Veriler; sanatsal çalışmalar, çalışma yapıları ve yarı yapılandırılmış görüşme yoluyla toplanmış; tümevarımcı analiz yoluyla çözümlenmiştir. Veri analizi sonucunda ulaşılan bulgular; süreçte yapılan sorgulamalar ve yorumlar ve tüm sürece dair yapılan değerlendirmeler olmak üzere iki ana tema üzerinden açıklanmıştır. Araştırmanın sonucuna göre; öğretmen adaylarının sanat eserlerini sorgulayarak farklı bakış açısı kazandıkları, kendisinden farklı olanla empati kurmada istekli oldukları, sanatın toplumdan beslendiğini ve bu nedenle toplumu ilgilendiren her konunun görsel sanatlar derslerinde ele alınmasının gerekliliğini vurguladıkları görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Görsel sanatlar eğitimi, sanat, konu odaklı sanat eğitimi, toplumsal konular

Atıf: Saribaş, S. (2024). Görsel sanatlar öğretmen eğitiminde toplumsal konuların sorgulanması. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 14(2), 524-547. <https://doi.org/10.18039/ajesi.1414392>

¹ Bu makale, 2023 Eylül'de InSEA Dünya Kongresinde sunulan sözlü bildirinin genişletilmiş biçimidir.

²Dr.Öğr.Üyesi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Türkiye, sevcantuncalp@anadolu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-0608-4888>

³Bu çalışma Anadolu Üniversitesi'nin 31.10.2023 tarih ve 622523 sayılı Etik Kurul Onayı alınarak gerçekleştirilmiştir.

Giriş

Toplum, insanların biraraya gelerek aralarındaki ilişkiler doğrultusunda paylaştıkları değerler ve oluşturdukları davranış biçimleriyle şekillenir. Bu süreçte insan, toplumu; toplum da insanı etkiler. Bu karşılıklı etkileşim; kültür, din, ekonomik yaşam ve sanat gibi alanları da etkisi altına alır (Özcan, 2021). “*Sanat, toplumsal değişimlerden etkilendiği gibi, toplumsal değişimlere yol açacak bir güce sahiptir*” (Türkcan, 2020, s.12). Elliott, Silverman ve Bowman’a (2016) göre sanat, tüm dünyada insanlık adına olumlu bir dönüşüm yaratabilir. İnsanlar sanat aracılığıyla hayatı öğrenme fırsatı elde ederler. Albakri (2020) sanatın, toplumsal sorunlara yanıt verme, bu sorunlar hakkında yeni yollarla düşünmeye başlama ve bunlara ilişkin çözümler üretmeye yardımcı olduğunu ifade eder. Günümüzde pek çok çağdaş sanatçı; bilgilendirme, sorgulama, harekete geçirme ve toplumsal değişimi teşvik etme amacıyla eserler üretmektedir (Dewhurst, 2011) toplumlara şekillendiren geleneklere, inançlara ve değerlere ilişkin sorgulama sürecine girer (Powell ve Serriere, 2013). Çevre, kentsel dönüşüm, ayrımcılık, eşitlik, insan hakları, kadına şiddet ve etnik sorunlar gibi bugün pek çok ülkenin ortak sorunu olan konular sanatçılar tarafından farkındalık yaratmak amacıyla ele alınır (Mamur, 2019). Tüm bu toplumsal içerikli konular sanat derslerinde öğrencilerin topluma ve çevreye ilişkin anlayış geliştirmelerine de yardımcı olabilir.

Sanat eğitiminde toplumsal uygulamalara yer vermek, sanat eğitimcilerine ve öğrencilerine dünyayı kendi gözlemleriyle algılamasına ve başkasının bakış açısıyla keşfetmesine fırsat verir. Ayrıca öğrenciler daha büyük ve anlamlı küresel sorunlar üzerine eleştirel ve yaratıcı düşünme yoluyla farklı sanatsal uygulama becerileri geliştirir. Toplumsal, ekonomik ve ekolojik alanlarda sürdürülebilirliğin yollarını arayan; farkındalık yaratmak ve çözüm önerileri geliştirmek amacıyla eşit, özgür ve özerk bir bireyin gelişiminde önemli bir rol oynayan sanat eğitimi (Kuru, 2016), sanat eserlerindeki biçimsel ve teknik yapının sorgulanmasıyla beraber eserin anlamını genişleterek insanın varoluşunu sorgulamasına ve yaşanan toplumun doğasını anlamlandırmaya yardımcı olur (Risner ve Costantino, 2007). Freedman (2000) sanat eğitiminde toplumsal bakış açısının geliştirilmesini dört maddeyle açıklar: (1) sanat eğitimi alanının genişletilmesi, (2) sanatsal uygulamanın biçimsel kaygılardan anlam yaratmaya kaydırılması, (3) sosyal bağlamın sorgulanması, (4) eleştirel düşüncenin ön plana çıkması. Nitekim çağdaş sanat eğitimi söylemlerinden sosyal adalet odaklı sanat eğitimi (Dewhurst, 2010; Garber, 2004; Ploof ve Hochtritt, 2018) eleştirel görsel kültür ve medya okuyazarlığı (Li, 2020), çok kültürlü sanat eğitimi (Ballengee-Morris ve Stuhr, 2001) ve sosyal yeniden yapılanma (Boyd, 2011), engelli hakları (Derby, 2011), feminist pedagoji, kapsayıcı eğitim, kamusal pedagoji ve toplum temelli sanat eğitimi gibi toplumu temel alan yaklaşımlar sanat eğitiminin alanının genişlemesini sağlamıştır.

Geçmişten bugüne görsel sanatlar eğitiminde öğrenme-öğretme yaklaşımları arasında çocuk, disiplin ve toplum odaklı yaklaşımların yer aldığı görülür. Toplum odaklı yaklaşım, toplumsal değerlere ve toplumun gereksinimlerine odaklanır (Kırıçoğlu, 2009). Bu yaklaşım, görsel kültür, çok kültürlülük, kültürel yozlaşma, kadın hakları, ötekileştirme, engelli hakları ve çevresel farkındalık gibi toplumsal problemlerin demokratik bir toplum oluşturabilmek adına sanat eğitimi konuları içerisinde yer almasını gerektirir (Mamur, 2019). Bu konular, Türkiye’de sanat derslerinde ekolojik, sosyal ve politik zeminde tartışılacak önemli toplumsal içerikli konulardır. Çünkü bu konular sanatı öğretebileceğimiz, yorumlayabileceğimiz ve sanat yapabileceğimiz bağlamlar yaratarak (Mamur, 2014); bir zaman dilimini, bir mekânı, bir yeri, bir fikri, bir dizi inancı ya da bir etkileşimi kapsar (Gaudelius ve Speirs, 2002). Görsel sanatlar eğitimi derslerinde öğrencilerin sanatsal çalışmalarında toplumsal sorunları temsil etmesi için

sanat öğretmenleri ve öğretmen adaylarının toplumsal konulara ve güncel sorunlara ilişkin farkındalık kazanmaları önemlidir (Albakri, 2020). Özellikle öğretmen adaylarının demokratik bir toplumda kültür, ırk, toplumsal cinsiyet, kalıpyargı ve önyargı, şiddet, çocuk istismarı, sınıf ayrımı, etnik köken gibi toplulukları ilgilendiren çeşitli konulara ilişkin farklı sanat öğretim yaklaşımlarını deneyimlemesi gerekir. Bu bağlamda sanat eğitiminde konu odaklı yaklaşım önemli bir rol oynar.

Konu odaklı sanat eğitimi yaklaşımı, öğrenme ortamlarında toplumsal sorunların sanat yoluyla eleştirel bir şekilde tartışılmasına (Li, 2018), aktivist sanatçıların, farklı çağdaş sanatçıların ve görsel imgelerin temsil biçimlerinin sosyal, politik ve kültürel bağlamlarda incelenmesine fırsat sunar. Böylece öğrencilerin yaşamlarıyla bağlantı kurmalarına, kültürel ve sosyal farkındalıklarını artırmalarına, eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerini geliştirmelerine katkı sağlar (Chang, Lim ve Kim, 2012). Bu yaklaşım öğrencileri adil ve demokratik bir toplumun üyeleri olarak aktif olmaları, yaratıcı ve eleştirel bir düşünür olarak yetişmeleri, gündelik yaşantılarını çevreleyen sorunlar hakkında özgürce diyaloga girmeleri, kendileri ve başkaları için pozitif düşünceler geliştirmeleri ve toplumun refahına katkıda bulunmalarını sağlayacak toplumsal konulara yöneltilir. Ayrıca öğrencilerin günlük yaşamları ve deneyimlerini içerisinde sınıfa getirdikleri birçok bilgiye değer vererek bilginin inşa edilmesine, farklı bakış açıların ve anlayışların sunulmasına ortam yaratır. Bu yaklaşım kapsamında sanatın farklı disiplinlerle ilişkilendirilmesi, kimlik sorunları, anlatı ve hikâye anlatımının kullanımı, sanatın günlük yaşamla ilişkilendirilmesi, toplumsal bilgi ve anlamın nasıl inşa edildiği, ekolojik sorunlar, farklılıkları tanıma, çağdaş sanatı yorumlama ve yerel topluluklarla bağlantı kurma ele alınabilir (Gaudelius ve Speirs, 2002). Konu odaklı sanat eğitiminin benimsendiği pek çok çalışma (Chang, Lim ve Kim, 2012; Chung, 2008; Halsey-Dutton, 2016; Li, 2018), sanat öğretmenlerini farklı toplumsal konuları sanat derslerinde derinlemesine sorgulamaya teşvik ettiğini göstermektedir. Böylelikle sanat dersleri, yerel ve küresel bir topluluğun parçası haline gelmekte, öğrencilere sanat derslerini yaşam deneyimleriyle ilişkilendirme fırsatı sunmakta ve toplumsal içerikli uygulamaların geliştirilmesini mümkün kılmaktadır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Yerel ve küresel düzeyde gerçekleştirilen pek çok araştırmada, sanat eğitiminde toplumsal konulara olan eğilimin farklı bakış açılarıyla gerçekleştirildiği görülmüştür. Örneğin, Anderson ve Milbrandt (2005) sanat eğitiminin toplumun değerlerini, geleneklerini, inançlarını temsil etmesini, gerçek yaşam anlamlarını ve becerilerini yansıtması gerektiğini vurgulayarak “yaşam için sanat” anlayışını savunur. Gude (2007) nitelikli bir sanat eğitimi için sanat sınıflarında öğrencilerin gündelik yaşam konularını anlamalarına ve bunlarla bağlantı kurmalarına yardımcı olacak ilkeler arasında toplumsal içerikli temaların geliştirilmesi gerektiğine odaklanmıştır. Sanat derslerinin öğrencilerin kendilerini ve içinde yaşadıkları toplumu keşfettikleri bir yer olabileceğini ifade etmektedir. Alanyazında, konu odaklı bir sanat eğitimi yaklaşımı kapsamında ırkçılığın (Li, 2018) ele alındığı, öğrencilerin evsizlik hakkındaki algılarını ve çağdaş aktivist sanatın öğrencilere daha adil bir toplum için nasıl ilham verdiğinin incelendiği (Chung ve Li, 2020), çağdaş sanat eserleri yoluyla toplumsal yaşamın önemli bir parçası olan su konusunu ele alan (Cornelius, Sherow ve Carpenter II, 2010) araştırmalar vardır. Sanat eğitimi alanında toplumsal içerikli konular kapsamında Türkiye’de yapılan çalışmalarda ise sanat eğitiminde toplumsal ve kültürel konuların önemli olduğunun (Azılıoğlu ve Yılmaz, 2021; Mercin ve Alakuş, 2007) vurgulandığı ve sosyal adalet eğitimi yaklaşımı

bağlamında (Güler, 2021) toplumsal içerikli sorgulamalara gidildiği görülmüştür. Bu çalışmalarda sanat eğitiminde sanat temelli toplumsal içerikli projelerin teşvik edilmesinin önemli olduğu vurgulanmıştır. Konu odaklı sanat eğitimi yaklaşımıyla yapılandırılan bu araştırmada, görsel sanatlar öğretmen adaylarının toplumsal konuları nasıl algıladıklarının ve sanatsal uygulamalarına nasıl yansıtıklarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

1. Toplumsal konulara yönelik incelenen sanat eserleri ve film/dizi karakterler;
 - Görsel sanatlar öğretmen adaylarının nasıl algılanmaktadır?
 - Görsel sanatlar öğretmen adaylarının sanatsal çalışmalarına nasıl yansımaktadır?
2. Görsel sanatlar öğretmen adaylarının toplumsal konulara ilişkin görüşleri nelerdir?
 - Toplumsal içerikli öğrenme etkinliklerinin katkıları nelerdir?
 - Görsel sanatlar derslerinde toplumsal içerikli konulara nasıl yer verilebilir?

Yöntem

Bu çalışmada sanat temelli araştırma yöntemi kullanılmıştır. Sanat temelli araştırma nitel araştırmanın bir uzantısı olarak kabul edilir (Cahnmann-Taylor ve Siegesmund, 2018). Nitel araştırma, insanların öznel deneyimlerinin ve anlam oluşturma süreçlerinin önemini yansıtmayı ve derin bir anlayış edinmeyi içerir. Benzer şekilde sanat temelli araştırma da deneyime dayalı bilgiyi, sanatsal ifadeyi ve uygulamayı ortaya çıkaran bir araştırma sürecini vurgular ve amacı keşfetmek, tanımlamak ve açıklamaktır (Leavy, 2017). Sanat temelli araştırma, katılımcıların deneyimlerini anlamlandırmaya olanak tanıdığından araştırmayı yerelleştirir, kişiselleştirir, günlük yerler ve olaylarla ilişkilendirir (Finley, 2008); eşitlik ve sosyal adalet gibi önemli toplumsal konuları anlamak ve keşfetmek için kullanım alanını genişletir (Leavy, 2017). Bu araştırmada, bu yöntemden yola çıkarak öğretmen adaylarının toplumsal içerikli konulara ilişkin görüşleri, sanatsal uygulamaları ve bu uygulamalara yönelik yazılı anlatımları incelenmiştir.

Katılımcılar

Araştırmada katılımcıların belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden benzeşik (homojen) örnekleme tekniği kullanılmıştır. Bu teknikte amaç, küçük, benzeşik bir örneklem oluşturma yoluyla belirgin bir grubu tanımlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu çalışmada Türkiye'deki bir devlet üniversitesinin Resim-İş Öğretmenliği programı 2. sınıf düzeyinde öğrenim gören 10 gönüllü görsel sanatlar öğretmen adayı odak çalışma grubu olarak belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri, yarı yapılandırılmış görüşme (YYG) ve doküman incelemesi ile toplanmıştır. Çalışma yapıları (ÇY) ve sanatsal çalışmalar araştırmacının dokümanlarını oluşturmuştur. Çalışma yapılarında, öğrenme etkinliği olarak yer alan feminizm ve engellilik konusuyla ilişkili sorular yer almıştır. Bu çalışma yapılarıyla öğretmen adaylarının geliştirdikleri düşünceler sonrası tasarladıkları sanatsal çalışmalara yer verilmiştir. Yarı

yapılandırılmış görüşme soruları, gönüllü 10 odak öğretmen adayı ile gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmede şu sorular sorulmuştur:

- Sizce görsel sanatlar öğretim programında toplumsal içerikli konulara neden yer verilmelidir?
- Sizce görsel sanatlar dersinde toplumsal içerikli konulara yer verilmesi için neler yapılabilir? Önerileriniz nelerdir?
- Sizce sanat eğitiminde toplumsal içerikli konular neleri kapsamalıdır? Neden?
- Toplumsal içerikli konulara göre yaptığınız sorgulamalar ve sanatsal uygulamalar yoluyla kendinize ve bugüne dair neler keşfettiniz?
- Bu derste etkinliklerin sizlere katkılarının neler olduğunu düşünüyorsunuz? (Bilişsel, sosyal, sanatsal, öğretmenlik meslek bilgisi açısından)

Tüm veri toplama araçları, katılımcıların toplumsal konuları nasıl algıladıklarına ilişkin fikir edinmeyi, kişisel bakış açılarını anlamayı, geliştirdikleri düşünceleri sanatsal çalışmalarına nasıl aktardıklarını ve yapılan bu etkinliklerin derse ilişkin görüşlerine nasıl yansıdığını ortaya çıkartacak şekilde tasarlanmıştır.

Veri Toplama Süreci

Bu araştırmada konu odaklı sanat eğitimi yaklaşımı benimsenerek feminizm ve engellilik olmak üzere iki toplumsal konuya odaklanılmıştır. Albakri (2020)'ye göre toplumsal sorunları tartışmak, fikirleri paylaşmak ve ifade etmek sanat eserlerini analiz etme ve yorumlama için önemlidir. Çünkü farklı bakış açılarının ve deneyimlerin vurgulanması daha derin anlamlara ulaşılmasını sağlar. Araştırmadaki ilk öğrenme etkinliği, feminist sanatçıların eserlerinin analizini içermektedir. Bu süreçte öncelikle öğretmen adaylarıyla çağdaş sanatçıların hangi toplumsal sorunları ele aldıkları ve bunları sanat yoluyla nasıl ifade ettikleri üzerine konuşulmuştur. Öğretmen adayları, çağdaş sanat eserlerinde yer alan sorunlara ilişkin kişisel görüşlerini dile getirmişlerdir. Ardından öğretmen adaylarından ikişer kişilik gruplara ayrılarak kadın ve cinsiyet eşitsizliği sorunlarını eserlerinde yansıtan sanatçılardan birini seçmeleri istenmiş, seçtikleri sanatçılarla ilgili aşağıda verilen soruları yanıtlamaları beklenmiştir.

- Sizce sanatçı bu eserde ne anlatıyor?
- Sizce eserde biçimsel özellikler (nesnelere, insanlar, renkler, dokular, çizgiler, şekiller) nasıl verilmiştir?
- Sizce sanatçı bu eserde ne tür toplumsal içerikli mesajlara yer vermiştir?
- Sizce bu eser gündelik yaşantınıza nasıl bir eleştiri getiriyor olabilir?
- Bu eserin sizde bıraktığı düşünceler üzerinden toplumsal bir anlam oluşturunuz.

Bu sorular çerçevesinde feminist eserlerin öğretmen adayları tarafından tartışılmasıyla toplumsal konuların eleştirel bir şekilde analiz edilmesi ve gördüklerinin ötesine geçerek daha derin düşünmelerini sağlamak hedeflenmiştir.

Derby (2011) araştırmasında sanat eğitiminde engellilik çalışmalarının nasıl eleştirel bir şekilde ele alınabileceğini ve bu çalışmalara nasıl katkıda bulunulacağına yönelik birtakım öneriler sunmuştur. Bunlar arasında görsel kültür unsurları olarak kitle iletişim araçları (televizyon, internet vb) yoluyla engelli bireylerin temsil biçimlerinin sorgulanabileceğini ve sanat eğitimcilerinin engelli olan veya olmayan bireylere yönelik sanat temelli uygulamalara yönelmesi gerektiğini ileri sürmüştür. Bunun öğrencileri engelliliğin toplumsal olarak nasıl inşa

edildiğini düşünmeye ve engelli olan veya olmayan insanlar arasındaki sosyal bağlantıyı fark etmeye teşvik edeceğini vurgulamıştır. Bu çalışmada ikinci öğrenme etkinliği engellilik konusu üzerine tasarlanmıştır. Öncelikle öğretmen adaylarıyla 'Size göre sosyal medyada engelli bireylerin nasıl temsil edilmesi gerekir?' sorusu üzerine tartışmalar yapılmıştır. Ardından onlardan izledikleri veya izleyecekleri bir dizi ya da filmde engelli karakterin nasıl temsil edildiğini ve çevresindeki bireylerin onlara olan bakış açılarını analiz etmeleri istenmiştir. Yapılan bu sorgulamaların ardından kendi engelli birey karakterlerini tasarlayıp toplum içerisinde nasıl temsil edildiğini ve toplumsal bakış açısına yönelik fikirlerini inşa etmeleri beklenmiş ve aşağıdaki şu sorular yöneltilmiştir.

- İzlediğiniz film ya da dizinin adı nedir?
- Film/dizide engelli karakter nasıl temsil edilmiştir?
- Sizce filmdeki/dizideki engelli karakterin toplumla etkileşimi nasıldır?
- Tasarladığınız engelli karakterinizin insanlarla etkileşiminin nasıl olmasını istiyorsunuz? Neden?
- Engelli karakterinizin diğer bireylerle ilişkisini düşünerek yaptığınız tasarımıyla topluma nasıl bir mesaj vermek istersiniz?

Veri Analizi

Bu çalışmanın veri analizinde kategorilerin verilerden ortaya çıkmasına izin veren, veri odaklı tümevarımsal bir yaklaşım (Schreier, 2012) benimsenmiştir. Böylelikle Dey (1993)'in önerdiği; verileri tanımlama, sınıflandırma ve kavramlar yoluyla birbiriyle nasıl ilişkili olduğunu yansıtmayı içeren süreçler izlenmiştir. Öncelikle araştırmacı, tanımlama yoluyla verilerden gereksiz ayrıntıları ortadan kaldırarak verilerin daha önemli özelliklerini açık bir şekilde betimlemiştir. Ardından da iki yol izleyerek sınıflandırma yapmıştır. Bu yollardan birincisinde, verileri parçalara ayırarak kodlamış; ikincisinde ise ayırdığı parçaları (kodları) bir araya getirerek temalara ve ana temalara ulaşmıştır. Son olarak belirli bir temaya ait olan tüm kodları bir araya getirerek kavramsal bağlantıları kurmaya çalışmıştır. Bu adımların izlenmesi analiz sürecine sistematiklik, esneklik ve verileri azaltma imkanı sağlamıştır.

Araştırmada Geçerlik ve Güvenirlik

Bu çalışmanın geçerlik ve güvenilirliğini sağlamada 'inandırıcılık', 'teyitedilebilirlik', 'aktarılabirlik', ve 'tutarlılık' gibi değerlendirme ölçütleri dikkate alınmıştır. İnanırıcılık kapsamında çalışmada farklı veri kaynaklarına başvurulmuş veri çeşitlenmesine gidilmiştir. Çalışmanın amacı ve alt soruları kapsamında hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme soruları alandan iki uzmanın görüşlerine sunulmuş alandan görüşler doğrultusunda yeniden şekillendirilmiştir. Teyitedilebilirlik ölçütü için çalışmanın verileri araştırmacı dışında alandan iki uzman tarafından ayrı ayrı kodlanmıştır. Ayrıca araştırmacı da verileri, uzmanlardan bağımsız olarak 15 gün arayla iki kez kodlamıştır. Bu bağımsız ve çift kodlama yoluyla farklı kodlanan kavramlar üzerine tartışılarak yaklaşık benzer sonuçlara ulaşıp kodlamada tutarlılık ve geçerlik sağlanmaya çalışılmıştır. Aktarılabirlik ölçütü çerçevesinde, çalışma bulguları çalışmanın gerçekleştiği ortama bağlı kalınarak doğrudan alıntılarla desteklenerek yorumlanmıştır. Ayrıca farklı katılımcıların farklı veri kaynaklarına ait söylemleri bir arada sunulmuş bulguların birbirleriyle anlamlılığı ve bütünlüğü sağlanıp geçişkenliği hedeflenmiştir. Son olarak tutarlılık açısından çalışmada verilerin çalışmanın amacı ve alt sorularıyla

tutarlılığı sağlanmaya çalışılmıştır. Ayrıca sonuç ve tartışma yazılırken bulgulara bağlı kalınmıştır.

Etik Konular

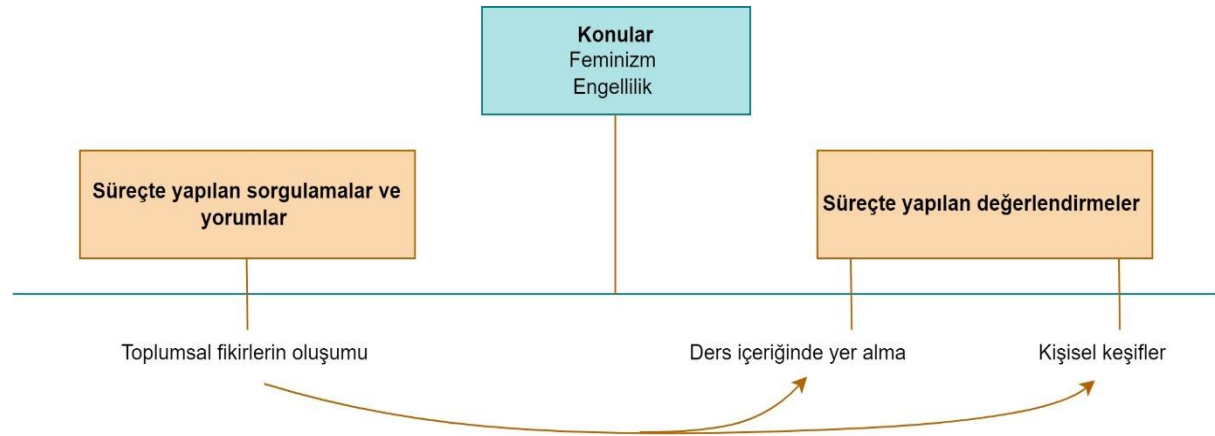
Mertler (2006)'e göre, araştırma etiği, özellikle insanlar ile ilgili yapılan araştırmalarda araştırmanın yürütülmesini içeren ahlaki konuları kapsar. Araştırmaya katılan katılımcılara nasıl davranılacağına, katılımcılara gösterilen dürüstlük ve şeffaflığın derecesine ve sonuçların raporlanma biçimine dikkat edilmesi gerekir. Bu nedenle araştırma sürecinde katılımcıların herhangi bir zarar görmesini engellemek adına bazı tedbirlerin alınması gerekir. Öncelikle bu çalışmanın uygulanması için Anadolu Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun 31.10.2023 tarih ve 622523 protokol numaralı Etik Kurul Onayı alınmıştır. Ardından çalışmanın uygulama sürecinin ilk haftasında katılımcılara araştırmanın amacına, önemine ve kullanımına ilişkin bilgilendirmeler yapılmıştır. Ayrıca katılımcılar araştırmada kullanılacak sanatsal çalışmalar, çalışma yapıları ve yarı yapılandırılmış görüşme gibi verilerin sadece bilimsel amaçla kullanılacağı, kişisel bilgilerinin gizli tutulacağı konusunda bilgilendirilerek katılımcıların yazılı onamları alınmıştır. Verileri analiz etme aşamasında katılımcıların kimliklerini ortaya çıkarmamak için araştırmacı tarafından katılımcılar ÖA1, ÖA2... ÖA10 şeklinde kodlanmıştır.

Bulgular

Araştırma bulguları, süreçte yapılan sorgulamalar ve yorumlar ve tüm sürece yönelik yapılan değerlendirmeler olmak üzere iki ana tema altında toplanmıştır. Şekil 1'de tema ve alt temalar yer almaktadır.

Şekil 1

Tema ve Alt Temaların Birbirine İlişkisi

Süreçte Yapılan Sorgulamalar ve Yorumlar: Toplumsal anlam yaratma

Öğretmen adayları süreçte feminizm ve engellilik konusu kapsamında yaptıkları sorgulamalar ve yorumlar yoluyla kendi toplumsal anlamlarını yaratarak sanatsal uygulamalar gerçekleştirmişlerdir. Bu sürece ilişkin ulaşılan bulgular, her bir konunun başlığı altında açıklanmıştır.

Konu 1: Feminizm

Öğretmen adayları, feminizm etkinliğinde ikiye kişilik gruplara ayrılarak çağdaş sanatçıların eserlerini; ele alınan konu, biçimsel özellikler ve topluma iletilen mesaj açısından analiz etmişlerdir. Ardından kendi sanatsal çalışmalarında bu eserlerle biçimsel ve anlamsal benzerlikler kurarak toplumsal anlamlar yaratmışlardır. Aşağıda verilen Tablo 1’de, sorgulama bölümünde öğretmen adaylarının, esere ilişkin görüşleri, yorumlama bölümünde ise eserle bağlantılı kendi toplumsal içerikli fikirleri yer almaktadır.

Tablo 1.

Feminist Sanatçıların Eser Analizi

Sorgulama				Yorumlama		
Seçilen Sanatçı ve eseri	Eserde Anlatılan konu	Eserin Biçimsel özellikleri	Eserin İçerdiği mesaj	Eserle Biçimsel benzerlikler	Eserle Anlamsal benzerlikler	Toplumsal anlam yaratmalar
Amy Cutler 'Ütüleme'	Tektipleşme Standart ölçüler Güzellik kalıpları	Soluk renkler Ütü	Özgürlüğün kısıtlanması Kadının yok edilmesi	Ütü	Kadın benliğini yok etme	Dayatılmış özgürlük
Faith Ringgold 'The Sunflowers Quilting Bee at Arles'	Kadın el işlerinin kabul görmemesi Kadın sanatçı üretimlerinin yüksek sanata dahil edilmemesi	Canlı renkler Gerçekçi nesnelere Gerçekçi boyuttan uzak olma Yorgan	İrk ayrımı Adil bir dünya oluşturma Kadın mücadelesi ve dayanışması	Halı dokuma	Kadın çalışmalarının yüksek sanata dahil edilmemesi	Eşitlik
Gülsün Karamustafa 'Çifte Hakikat'	Cinsiyetsizlik	Kırmızı ve yeşil renk Kare prizma İnsan figürü	Cinsiyetin sınırlarının olması	Prizma İnsan figürü	Cinsiyetsizlik	Sınır
Ana Mendieta 'İlk Silüet ya da Bedendeki Çiçekler'	Yeniden doğuş Yaşam ve ölüm	Kadın figürü Çiçek Mezar biçimi	Kadının varoluşun temeli olması	Alçıdan mezar	Yaşam ve ölüm	Varoluş ve yok oluş

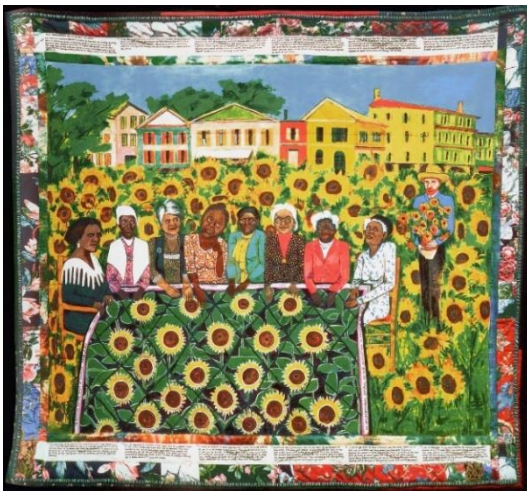
Araştırma kapsamında incelenen eserlerden Faith Ringgold’un ‘The Sunflowers Quilting Bee at Arles’ (Görsel 1) adlı eserine yönelik olarak örneğin Grup 2, kadın sanatçıların

yüksek sanat ortamına dahil edilmemesine, kadın el işi olarak nitelendirilen üretimlerin kabul görmemesine ve ırk ayrımına vurgu yapıldığını söylemişlerdir. Bu bakış açısını kendi çalışmalarında (Görsel 2) 'eşitlik' kavramı üzerinden sorgulamışlardır. Çalışmalarında sanatçının eserinde yer alan yorganın daha adil bir dünya oluşturma ve sanatkar kadınları bir araya getirme temsiline hareketle geleneksel el sanatlarından halı dokumacılığına yer vermişlerdir. Ayrıca eserdeki Afrikalı ve Amerikalı kadın figürlerine gönderme yaparak kendi yerel kültürlerini yansıtan bir kadın tiplemesi oluşturarak eserle biçimsel benzerlikler kurmaya çalışmışlardır. Çalışmayı dijital ortamda illüstratif bir üslupta birçok karede hikayeleştirerek tasarlamışlardır. Grup 2'nin sanatsal çalışmalarını oluşturma sürecine ilişkin açıklamaları aşağıda verilmiştir.

Çalışmamızda, başörtüsü, yeleği ve eteğiyle birlikte kültürümüzde rahatlıkla rastlayabileceğimiz bir kadın figürü oluşturduk. Bu kadın, Türk kültüründe de önemli bir değeri olan halı dokumacılığı adı altında evinde bir sanat üretimi yapıyor. Kadının evinde bulunan tüm tablolar gelenekselliğe ve kadın sanatına vurgu yapmaktadır. Çalışmamızın adından da yola çıkarak koşul barındırmayan, cinsiyet gözetmeyen bir sanat anlayışının ancak eşitlik sayesinde var olabileceğini ifade etmeye çalıştık. Figürümüz, geleneksel çalışmasını alıp bir galerinin yolunu tutuyor. Öncesinde insanlar bu çalışmaya bakıp geçmekteydi. İnsanların yüksek sanat etiketiyle sunulmayan eserlere dönüp bakmaması, kadının bir sanatçı olabileceğini öngörmemeleri hemen dikkatleri çekiyor. Fakat sonrasında galericinin bu esere olan yoğun ilgisi, diğer insanların da ilgisine sebep oluyor. Galeride, birçok ünlü eserin bulunması da yüksek sanatın hakimiyetine vurgu yapmakta. Bunun yanı sıra galeride tüm çalışmalar erkek resamlara ait. Cinsiyet faktörü de böylece ön plana çıkmıştır. Çalışmamızda galerici ise, geleneksel olan bu eseri, yüksek sanat kategorisine giren diğer eserlerin yanına yerleştirmekle bir nevi eşitliği sağlamış oluyor. Bu sırada kadın, herkesin ilgisi çalışmasının üzerindeyken bir not bırakıp, kayboluyor. Bu notta yazan '*eşit, adil ve barışçıl bir dünya için, daha güzel yarınlar bizi bekliyor. Sanat cinsiyetsizdir.*' ifadeyle hikaye sonlanıyor (ÇY).

Görsel 1

Faith Ringgold "The Sunflowers Quilting Bee at Arles"

Görsel 2

"Eşitlik" Dijital Animasyon

Grup 4 Ana Mendieta'nın 'İlk Silüet ya da Bedendeki Çiçekler' isimli eserinde (Görsel 3) kadının doğa ve toplum bağlamında sorgulandığına dikkat çekmişlerdir. Bunu "*toprak anayı ve kadın figürünü yeniden doğuşun simgesi olarak ortaya koyar. İnsanlığın topraktan var*

olduğu ve kadının ise bu varoluşun temel parçası olduğu” sözleriyle ifade etmişlerdir. Kendi sanatsal çalışmalarında (Görsel 4) sanatçının mezarı anımsatan figür biçiminden hareketle alçıdan bir mezar tasarlamışlardır. Bu mezarın içerisine varoluş ve yok oluş kavramlarını yansıtacak gazete haberleri ve ultrason görüntüleri yerleştirmişlerdir. Grup 4’ün sanatsal çalışmalarını oluşturma sürecine ilişkin açıklamaları aşağıda verilmiştir.

Çalışmamızda betondan bir mezar içerisindeki kadın cinayetleri, kadına şiddet haberleri ölümü, ultrason görüntüleri ise kadının doğurganlığını ve yaşamı ifade eder. Anlatmak istediğimiz; insanların var olurken ya da yok olurken kendileriyle birlikte yok ettikleri değerlerine dikkat çekmek. Mezardaki görseller ve bir takım eşyalar, kadının yok olurken aslında tüm insanlığında yok olmasıyla ilişkilidir (ÇY).

Görsel 3

Ana Mendieta, “İlk Silüet ya da Bedendeki Çiçekler”

Görsel 4

“Varoluş ve Yokoluş” Enstalasyon

Konu 2: Engellilik

Öğretmen adaylarından engelli konusu üzerine bireysel olarak dizi ve film izlemeleri ve bunlarda engelli karakterin nasıl temsil edildiğini ve toplumun onlara bakış açısını analiz etmeleri istenmiştir. Bu sorgulamanın ardından kendi engelli karakterlerini tasarımları ve bu karakterin temsil biçimini, toplumun onlara bakış açısını yorumlayarak kendi toplumsal anlamları yaratmaları beklenmiştir. İzlenen filmlere yönelik sorgulama ve yorumlamalardan ulaşılan bulgular Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2

Film/Dizi Engelli Karakter Analizi

İzlenen filmler	Sorgulama		Yorumlama	
	Filmlerdeki engelli karakterin temsil biçimi	Toplumun bakış açısı	Kendi karakterinin temsil biçimi	Toplumsal anlam yaratma
Sol Ayağım	Mutsuz	Dışlanma	Güçlü	Eşit haklar
Forest Gump	Çaresiz	Takdir	Başarılı	Kalıp
Dalgalara karşı	İçe dönük	edilmeme	Kendinden	yargılar
Her Çocuk Özeldir	Bakıma	Alay	emin	Pozitif
Kayıp Balık Nemo	muhtaç	edilme	Dışa dönük	ayrımcılık
Glass	Azimli	Baskı	Özgüvenli	Farklılıklar
Violet Evergarden	Cesaretli	görme		Beklentiler
	Yardımsaver	Önyargılı		Önyargılar
	Masum	davranma		

Öğretmen adayları yaptıkları tasarımlarda kendi engelli karakterlerindeki temsil biçimlerini; *güçlü, başarılı, kendinden emin, dışa dönük ve özgüvenli* olarak nitelendirmişlerdir. Bu karakterin toplumda bir yer edinmesini, sosyal olarak aktif olmasını ve iletişimin güçlü olmasını istemişlerdir. Bu nedenle onları kamuda çalışırken, sosyal veya özel alanlarda resmetmişlerdir. Çalışmalarında yarattıkları toplumsal anlamlar arasında *eşit haklar, kalıp yargılar, pozitif ayrımcılık, farklılıklar, beklentiler ve önyargılar* yer almaktadır. Örneğin eşit haklar üzerine yoğunlaşan ÖA1 engelli bireylerin diğer insanlar gibi toplumsal yaşama katılarak kendi potansiyelini gerçekleştirmeye, özel ya da sosyal gereksinimlerini karşılamaya hakkı olduğunu düşünmektedir. Bu nedenle karakterini kendine güvenen, kendi benliğini kabullenip toplumla kaynaşabilen ve engeline rağmen başarabileceğine inanan bir yüzme eğitmeni olarak tasarlamıştır (Görsel 5). Benzer şekilde ÖA3 '*normal olmak*' adı altında engelli bireylerin herkes gibi işe gidebileceği, aile kurabileceği, sosyal etkinliklere katılabileceği kısacası engelli bireyden herhangi bir beklenti içinde olmadan gündelik hayatını sürdürebilmesi gerektiğini vurgulamıştır (Görsel 6). ÖA1 ve ÖA3 konuya yönelik düşüncelerini şöyle ifade etmişlerdir.

Karakterimi yüzme eğitimi veren bir öğretmen olarak tasarladım. Hem engelli hem de engelli olmayan bireylerin bir arada aldığı yüzme eğitimi verilmektedir. Karakterimin kendini sosyal ortamlardan soyutlamadan, diğer bireyler ile aynı haklara sahip olduğunun bilincinde olarak hareket etmesini istedim. Çünkü farklı olmak, diğer bireylerden farklı haklara sahip olduğu anlamına gelmez. Her insanın belirli sınırlar içerisinde yaşama hakkı eşittir (ÖA1, ÇY).

Benim tasarladığım engelli karakter ne büyük başarılar imza atmış birisi ne de toplum tarafından merhamet gösterilip, aciz ve bakıma muhtaç durumda olan birisi. Toplumda yer edinmiş, bir kurumda çalışan ve ailesi olan bir birey. Çünkü engelliler sadece kendileri gibi olanla değil, herkes ile her ortamda eşit imkanlara sahip olmalıdır (ÖA3, ÇY).

Görsel 5*Eşit Haklar***Görsel 6***Normal Olmak*

Öğretmen adaylarından bazıları toplumun kalıp yargılarına uymayan ve beklentilerini karşılamayan engelli bireylere yönelik tasarımlar yapmıştır. Örneğin ÖA4 karakterini dış görünüşüyle dikkat çeken, güçlü bir mizah ve renkli bir kişiliğe sahip olan aktif bir sosyal medya kullanıcısı olarak resmetmiştir (Görsel 7(a)). ÖA6 ise karakterini sosyal medyanın dayattığı güzel, kusursuz ve sağlıklı beden algısını yıkamaya yönelik podyumda bir model olarak tasarlamıştır (Görsel 7 (b)). Böylece estetik algısının kalıp yargılara sığdırılmayacağını göstermeye çalışmıştır. ÖA4 ve ÖA6'ın konuya yönelik düşünceleri ise şöyledir:

Tasarladığım karakter kendini başarılı biri olarak görüyor fakat insanların düşüncelerini çok fazla umursamıyor. Dikkat çekmeyi seviyor, insanlara kimi zaman kaba davranabiliyor ve bir şeyler hoşuna gitmediği zaman bunu dile getirmekten çekinmiyor. Kesinlikle bir rol model olmaya çalışmıyor. Sahip olduğu engelden, ırk ve cinsiyetinden, cinsel yöneliminden veya kimliğinden dolayı pozitif ayrımcılık görmek istemiyor. Toplumda özgüveninden rahatsız olan bireylere keskin bir dille cevap verdiği için eleştiriliyor olsa da tam olarak istenilen görme engelli kibar insan profiline uymak zorunda olmadığını belirtmekten de geri kalmıyor. Başkalarının beklentilerini karşılamak zorunda kalmadan kendi isteklerini yerine getirmek için çaba sarf ediyor (ÖA4, ÇY).

Tasarımda podyumda yürüyen tarzıyla ve duruşuyla bir model bulunmaktadır. Modelin bacakları yoktur. Fakat özgüveni ve cesaretiyle podyumdadır. Fotoğrafi çekilen alkışlanan desteklenen ve hayran bırakan bir modeldir. Toplumun etiklediği engelli kalıbının (çirkin, ucube, kör..vb) dışına çıkmıştır. Güzellik veya çirkinlik bir engelle eşit tutulmaması gerek. Bir şeylerin farklı olması, başarıya ulaşamayacağı anlamına gelmemelidir. Bir engelli başarılı bir model, ressam, basketbolcu, edebiyatçı veya çok iyi bir baba olabilir. Olay sadece kalıpları kırmak ve başarısızlığa bürünmemek (ÖA6, ÇY).

Görsel 7*Kalıp Yargılar*

Öğretmen adayları sosyal medyanın günümüzde geniş bir kitleye seslendiğini ve her yaştan bireylerle ilişki kurarak toplum üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu düşünmektedirler. Bu nedenle engelli bireylerin nasıl temsil edilmesi gerektiğinin önemli olduğunu düşünerek tasarımlar yapmışlardır. Bu tasarımlarını toplumun engelli bireyler üzerindeki başarı beklentisine, acıma ve merhamet duygusu adı altında önyargılı davranışlarına ve onların ötekileştirilmesine karşı eleştirel bir bakış açısıyla sunmuşlardır. Engelliliğin bir hastalık olmadığını bir insanlık durumu olarak normal karşılanması, engelli bireylerin başarısının da yaşadıkları sorunların da abartılmadan gerçekçi bir şekilde yansıtmanın gerekliliğine inanmışlardır. ÖA5 bu konudaki düşüncelerini, “*Kahraman ya da mağdur olarak değil herkes gibi olan eşit bireyler olarak görülmeleri gerekiyor. “Engeline rağmen başardı” gibi sloganlar olmadan başarılar daha ön plana çıkmalı*” şeklinde belirtirken ÖA7, “Her ne olursa olsun onunda bir insan olduğunun kabul görüldüğü ve farklılığının eksiklik olarak görülmeyip normal bir insan olduğunu anlatan bir görüntü olmalıdır” şeklinde ifade etmiştir. ÖA9 ise “engelli bireylerin bizlere bir şey kanıtlamaları gerekmiyor. Onlardan illa ki bir şey başarıp bu başarılarını sosyal mecralarda sergilemelerini beklemek onlara yüklenen büyük bir yükten başka bir şey olduğunu düşünmüyorum.” şeklinde yorum yapmıştır.

Sürece Yönelik Yapılan Değerlendirmeler: İçerikte yer alma ve kişisel keşifler

Öğretmen adayları, sürecin sonunda görsel sanatlar dersinde hangi toplumsal konuların nasıl ve neden yer alması gerektiğini ve bu süreçte kendilerine dair neler keşfettiklerini değerlendirmişlerdir. Öğretmen adayları görsel sanatlar dersinin *toplumsal cinsiyet, kadına şiddet, hayvan hakları, göç, çevre sorunları, salgın hastalıklar, ötekilik, yerel ve evrensel kültür, çocuk istismarı, yoksulluk, çarpık kentleşme ve tüketim çılgınlığı* gibi konular etrafında şekillenebileceğini ifade etmişlerdir. Öğretmenin bu konuları *sanatçıların eserlerinden örnekler sunarak, yaşantı temelli etkinlikler tasarlayarak, disiplinlerarası ilişkiler kurarak, toplumsal konuların sınıf içinde tartışmaya açarak, toplumsal kuruluşlarla işbirliği yaparak* ele alabileceğini vurgulamışlardır. Bu görüşlerden bazıları şöyledir:

Benim için toplumsal cinsiyet kavramını, ataerkil sistemin doğmalarını, öteki olarak nitelendirilen bütün bireylerin konumunu sorgulamak önde gelmektedir (ÖA2, YYG).

Toplumsal içeriye bakıldığında toplumdaki her şeyi kapsamaludur. Kadınların toplumdaki yeri, çocuklara olan istismar, insanların ten rengine olan tutumu, erkeklerin şiddet yanlısı oluşunun altında yatan nedenler (ÖA6, YYG).

Toplumsal konulara yönelik eğitim anlayışı yalnızca “çevrenizde bulunanları resmedin” şeklinde olmamalıdır. Öğrencilerin iletişim becerileri üzerine gidilmeli ve toplum sorunları tartışılmalıdır. Fakat bu tartışma doğru görüşü bulmak adına değil, öğrencide sorgulama özelliğini geliştirmek adına olmalıdır. Haftalık ders süresince öğrencilere her hafta için belirlenmiş toplumsal içerikli konularla ilgili düşünceleri ve bu düşüncelerin nedenlerini sorgulamaları ödev verilebilir. Bana göre amaç öğrenciye kendini ve çevresini sorgulama, anlama, bir problem görüyorsa çözüm arayabilme özelliği kazandırmak olmalıdır (ÖA4, YYG).

Toplumsal faaliyetler gerçekleştirmeye çalışan UNICEF, TEMA Vakfı, LÖSEV gibi kuruluşlarla ortak projeler hazırlanabilir, geziler düzenlenebilir. Farklı ders hocaları ile disiplinlerarası etkileşim sağlanabilir (ÖA10, YYG).

Öğretmen adayları, toplumsal içerikli konuların öğrencilere sunacağı katkıları da *farkındalık yaratma, toplumsal sorunlara duyarlı olabilme, empati kurma, bireysel gelişimi destekleme, farklı bakma, bakış açısını değiştirme, problem çözebilme, yaşanan çevrenin farkında olma, sorumluluk duygusu uyandırma, hayal gücünü geliştirme ve özgün olma* şeklinde ifade etmişlerdir. Öğretmen adaylarının ifadelerinden örnekler aşağıda yer almıştır.

Öğrenci bu süreçte farklı sorgulamalara başvurabilir ve hayal gücünü sosyal olarak düşünce geliştirme yönünde şekillendirebilir. Bu hem bireysel hem de toplumsal bir gelişime sebebiyet verir (ÖA2, YYG).

Öğretmenlerin ve özellikle sanat eğitimcilerinin toplumsal konularda farkındalık sahibi olması gerektiğini düşünüyorum. Bir sanat eğitimcinin öğrencilerine bu konuları sorgulatarak bu farkındalığı kazandırması, toplumsal konular üzerine kendi görüşlerini ve toplumdaki yerini bulmasını sağlaması bireysel gelişimine katkıda bulunur. Öğrenci çevresel faktörleri gözlemleyebilen, toplumsal problemlere duyarlı bir insan olarak yetiştirilmeli ve problem çözme odaklı olabilmelidir (ÖA5, YYG).

Yaşam içerisinde salgın da, doğa katliamı da ve engeller de vardır. Bunları dile getirmek insanlardaki bilinci ortaya çıkarmaya yarar. Toplumda var olan bir şeyin olumlu ya da olumsuz her şekilde ortaya çıkarılması gerektiğini düşünmekteyim. Öğretim programı stabil teorikleşen eğitim sisteminin yanında fark etmeyi amaçlar. Bireyler toplumun birer parçasıdır. Öğrencilere toplumda görülmeyen üzeri örtülmüş ve çözümü düşünülmemiş içerikleri ortaya koyarak bireyin farklı olarak bakmasına neden olur(ÖA6, YYG).

Öğretmen adaylarının tüm süreçte kendilerine dair keşfettikleri şeyler arasında; *daha önceden farkında olmadıkları birçok toplumsal sorunun bilincine varma, empati kurma, farklı sanatçıları ve eserlerini tanıma, toplumsal sorunları keşfetme, öz değerlendirme yapma, farklı bakış açılarını keşfetme, toplumsal sorunlara karşı duyarlı olma, kişisel gelişimlerine katkı sağlama ve öğrendiklerini ileride mesleki yaşantılarına aktarmada istekli olmaları* yer almıştır. Bu görüşlerden bazıları şunlardır:

Kendimi duyarlı bir birey olarak görüyordum. Fakat okumalarım ve araştırmalarım sonucunda şunu gördüm ki, benim ‘*incelik*’ veya ‘*hoşgörü*’ diye sergilediğim davranışın aslında karşımdaki insanı aciz ve yetersiz hissettirebileceğini fark ettim. Bu yüzden

konulara bakış açım çok yüzelsel iken şu an daha fazla sorguluyor ve düşünüyorum (ÖA3, YYG).

Bu derste yaptığımız etkinlikler sayesinde farklı bakış açıları, farklı görme ve algılama biçimleri gördüm. İnsanların olayları aynı yönden ele almayabileceğini, farklı üsluplarla birçok ifade biçimleri olduğunu bir kez daha fark ettim (ÖA7, YYG).

Bilişsel olarak bakış açımın değişmesi, empati yeteneğimin gelişmesi, öğretmenlik meslek bilgisi olarak ilerideki öğretmenlik hayatımda kendi sınıfımdaki kaynaştırma öğrencilerine daha sağlıklı, etkili ve duyarlı bir yaklaşım sergileyebileceğim. Sanatsal açıdan da çocukların ve toplumun hayal dünyasına ve sorunlarına dokunabilmek, bunu toplumla paylaşabilmenin önemini anladım. Toplumsal sorunlara sanatımızla değinmenin neleri etkileyebileceğini gördüm (ÖA9, YYG).

Eğitim öğretim hayatımızda ve gelecekte yetiştireceğimiz bireylerde bu konuda daha çok hassasiyet ve empati duygusu aşılayabilirsek engelli olan bireylerin bu toplumda çok daha rahat yaşayıp normal etkinliklerine devam edebileceklerini düşünüyorum (ÖA10, YYG).

Ben bu etkinliklerde kendimi sorgularken, süreç ilerledikçe eleştirdiğim şeylerin bazılarını istemeden benimde yaptığımı fark ettim. Bu kişisel gelişimim açısından beni etkileyen bir süreç oldu (ÖA1, YYG).

Önceleri sadece sanatçı, eserin konusu ve kendi bilgi birikimimle yaptığım eser yorumlamalarını artık farklı görüşleri inceleyerek yapmaya çalışıyorum. Farklı bakış açıları keşfediyorum (ÖA8, YYG).

Öğretmen adaylarının yukarıdaki ifadeleri doğrultusunda toplumsal konuları sanat derslerinde tartışmanın önemli olduğu öğretmen ve öğrenciye birçok açıdan katkı sağlayacağı söylenebilir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Sanat eğitiminde konu odaklı yaklaşım, öğrencilerin kültürel, toplumsal ve politik konulara ilişkin bakış açısı geliştirmelerine ve edindikleri bilgileri gelecekteki yaşantılarına aktarma fırsatı sunar (Chang, Lim ve Kim, 2012). Bu araştırmada konu odaklı yaklaşım doğrultusunda feminizm ve engellilik üzere iki toplumsal konudan hareketle görsel sanatlar öğretmen adaylarının kişisel, sanatsal ve mesleki yaşantılarına yönelik çeşitli deneyimler elde ettikleri görülmüştür. Sanat eğitimi hem birey hem de toplum açısından vazgeçilmez bir alandır (Mercin ve Alakuş, 2007). Sanat eğitimin amacı, teknik becerinin yanı sıra bireyi; toplumu tanımaya, anlamaya ve insanlığa yararlı olacak sanatsal uygulamalara katılmaya teşvik etmek olmalıdır (Albakri, 2020). Bu araştırmada öğretmen adayları belirlenen konular kapsamında farklı bağlamlarda toplumsal anlamlar yaratarak sanatsal çalışmalar yapmışlardır.

Danker (2018) sanat eğitimcilerine sanat derslerine toplumsal içerikli sanat eserlerini dahil etmelerini ve bunları toplumsal sorunlarla ilişkilendirmelerini önermektedir. Çünkü toplumsal içerikli sanat eserleri toplum hakkında eleştirel sorular sormaya ve gündelik yaşantıyı ilgilendiren konular hakkında diyalog kurmaya yardımcı olur. Özellikle çağdaş sanat

eserleri yaşanan zamanı temsil eder. Toplumu araştırır, sorunsallaştırır ve toplumsal konuları gündeme getirir (Li, 2020). Araştırmasında konu odaklı sanat eğitimi yaklaşımını benimseyen Li (2018) ortaokul öğrencileriyle ırk sorununa değinmiştir. Araştırmada öğrenciler ırk sorununu tartışmada büyük ilgi göstermiş ve bununla ilgili fikirlerini afiş çalışmalarına yansıtılmışlardır. Araştırmacı bu konuların sanat sınıflarında tartışılmasının soyut kalabileceği endişesi nedeniyle çağdaş sanatçıların bu konuları nasıl ele aldıklarına yönelik eser analizleri yapılmasının önemli olduğunu belirtmiştir. Bu araştırmada öğretmen adayları feminizm etkinliğinde çağdaş sanatçıların eserlerini analiz ederek farklı bakış açıları kazanmış ve bilmedikleri sanatçıları ve eserleri tanıma fırsatı elde etmişlerdir. Toplumda kadın algısına yönelik toplumsal cinsiyet eşitliğini vurgulayan düşünceler geliştirmişlerdir.

Bu araştırmada öğretmen adayları, izledikleri diziler veya filmler yoluyla engelli bireylerin nasıl temsil edildiğini sorgulayarak, toplumun bu bireylere karşı önyargılarına ve onları ötekileştirmesine eleştirel bir bakışla yaklaşarak kendileri olmasını istedikleri engelli karakterleri tasarlamışlardır. Bu etkinlikte kitle iletişim araçlarının toplum üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu fark etmişlerdir. Bu nedenle özellikle engelli bireylerin başarı öyküleri ve yaşadıkları zorlukların gerçekçi bir biçimde aktarılması gerektiğini vurgulamışlardır. Sonuç olarak bu etkinlik, öğretmen adaylarının kendisinden farklı olanla empati kurma ve her ne olursa olsun engelliliğin bir engel olmadığı, normal bir durum olarak algılanması gerektiğine yönelik bilinç kazanmalarını sağlamıştır. Araştırmanın bu bulgusu toplumsal konuları dikkate alan çalışmalarla benzerlik göstermektedir. Chung ve Li (2020) sanat yoluyla toplumsal bir sorun olarak evsizlik konusunu ele almışlardır. İlköğretim öğrencileriyle gerçekleştirilen araştırmada katılımcılarda bu konuyla ilgili kalıp yargılara karşı farkındalık yarattığını ve evsiz bireylere karşı empati duygusunu geliştirdiğini söylemişlerdir. Benzer şekilde Seidler (2011) araştırmasında altıncı sınıf öğrencileriyle engellilere ilişkin kalıp yargıları tartışılıp ardından bu kalıp yargılara ilişkin kendi çizgi romanlarını tasarlamalarını istemiştir. Bu çalışmayla öğrencilerin engellilere ilişkin farkındalığının arttığını bu nedenle sanat öğretim programlarında engelli konusuna yer verilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Geçmişten günümüze sanat, birçok farklı toplumsal olgunun hem başlangıcı hem de destekleyicisi olmuştur. Bazen görmezden gelinen, üzeri örtülmüş ve çözümü düşünülmemiş toplumsal olayların sanat eserleri aracılığıyla ortaya çıktığı ve bunlara karşı farkındalık yaratıldığı görülür. Bu araştırmada öğretmen adayları sanatın toplumdan beslendiğini bu nedenle toplumu ilgilendiren her konunun görsel sanatlar dersinde ele alınıp tartışılmaya açılabilirliğini vurgulamışlardır. Böylece öğrencilerin kendisini ve çevresini sorgulamasına, problem odaklı düşünüp çözüm arayışında bulunmasına, sorumluluğunu bilen toplumsal bilinç sahibi bireyler olarak yetişmelerine, eleştirel ve yaratıcı düşüncelerine katkı sağlayacağına inanmışlardır. Li (2020)'nin sanat öğretmenleriyle gerçekleştirdiği araştırmada öğretmenler tüm öğrencilere eşit eğitim hakkı sağlaması, öğrencilerin önyargılarına ilişkin farkındalıklarının artırılması ve eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesine adına sanat eğitimi öğretim programlarında toplumsal konulara yer verilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Azılıoğlu ve Yılmaz'a (2021) göre, görsel sanatlar eğitimi programının; geleneksel, sistematik ve disiplin temelli anlayış yerine toplumsal, kültürel, politik, ekonomik ve teknolojik bir içerik doğrultusunda değişimlere uğraması gerekir.

Bu araştırmada öğretmen adayları toplumsal içerikli konuların öğrencilere katkılarının olması için öncelikle görsel sanatlar öğretmenlerinin ve sanat eğitimcilerinin bu konularda farkındalık sahibi olmasının gerekli olduğunu vurgulamışlardır. Agarwal-Rangnath (2015) öğretmenlerin toplumsal konuları sınıflarda ele alınmasına yönelik birtakım öneriler sunar.

Öncelikle öğretmenler öğrencilerin yaşamları ve içinde buldukları toplum hakkında bilgi edinmelidir. Ardından öğretmenler öğrencileri çevrelerindeki dünyayı incelemeye davet etmeli ve öğrencileri kendi toplumlarında değişiklik yapmaya teşvik etmelidir. Son olarak, öğretmenler eğitim sisteminin tüm öğrencilere hizmet verdiğinin farkında olmalıdır. Öğretmen adayları bu araştırmada ele alınan iki toplumsal içerikli konu hakkında önceleri yüzeysel bilgilerinin olduğunu ancak bu etkinlikler sayesinde daha derinlemesine bilgi edindiklerini söylemişlerdir. Özellikle kendi yaşantılarına yönelik yaptıkları öz eleştirilerde kişisel gelişimlerine katkı sağlamışlardır. Ayrıca toplumu bilinçlendirmede istekli olduklarını kendinden farklı olana empatiyle yaklaşabilmeyi ve öğrendiklerini mesleki yaşantılarına da aktaracaklarını vurgulamışlardır. Bu bulgularla benzer şekilde Alazmi (2017) çalışmasında öğretmen adaylarının toplumla ilişkili olarak kendilerini ve benliklerini keşfettiklerini ve farkındalıklarının arttığını dile getirmiştir. Onların öğrenme ortamlarında sanatsal uygulamalara toplumsal konuları dahil etmenin sanat eğitiminin niteliğinin artmasına dair inançlarının geliştiğini vurgulamıştır.

Özetle, toplumsal sorunlar dünyada yaşayan her insanı doğrudan ya da dolaylı olarak etkiler. Toplumun daha adil ve demokratik olabilmesi için bireylerin kendilerini çevreleyen toplumsal konulara yönelik farkındalık kazanmaları ve bu konularla nasıl etkileşimde buldukları ve bunların doğurduğu sorunlara nasıl tepki vereceklerini bilmeleri önemlidir. Sanat, toplumsal yaşamda önemli bir rol oynar. Bu bağlamda sanat eğitiminde toplumsal sorunların dikkate alındığı araştırmalara ihtiyaç vardır. Bu çalışma, belirli bir katılımcı grubun deneyimlerine odaklanan sanat temelli araştırma olarak tasarlanıp geneli temsil etmeyi amaçlamamıştır. Çalışma, konu odaklı sanat eğitimi yaklaşımı kapsamında tasarlanan öğrenme etkinlikleriyle alanyazına katkıda bulunmayı hedeflemiştir. Bu çalışmadan hareketle toplumsal sorunlar temelinde sanatın eğitimcilere geniş bir konu yelpazesi içinde çeşitli olanaklar sunacağı söylenebilir. Bu kapsamda konu odaklı bir yaklaşım benimsenerek pek çok çağdaş sanatçının eserleri incelenebilir. Çağdaş sanat, sanat öğretimi sürecine güncel konu ve fikirlerin eleştirel ve anlamlı bir şekilde keşfedilebileceği önemli bir kaynak sunar. Öğrencilere gündelik yaşantılarını çevreleyen sorunları tartışacak bir alan yaratır (Bolat, 2021). Ancak burada dikkate alınması gereken şey konuyla ilişkili hangi çağdaş sanatçıların eserlerinin seçileceğinin öğretmen tarafından detaylı bir şekilde düşünülüp ele alınmasıdır. Görsel sanatlar öğretmenleri ve sınıf öğretmenleri görsel sanatlar derslerinde toplumsal açıdan işbirlikli sanatsal uygulamaları yansıtan öğrenme etkinlikleri tasarlayabilir. Öğretmenler toplumsal temalar belirleyerek ve öğrencilerle birlikte bu temalar üzerine araştırmalar yaparak, öğrencilerin yakın çevredeki diğer bireyler ve topluluklarla bağ kurmalarını sağlayabilir.

Çatışma Beyanı

Bu çalışmanın herhangi bir kurum, kuruluş ve kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Agarwal-Rangnath, R. (2015). *Social studies, literacy, and social justice in the common core classroom: A guide for teachers*. Teachers College Press.
- Alazmi, F. M. (2017). *Art education as a means of promoting democracy: Preparing pre-service art teachers for social justice education*. [Unpublished doctoral dissertation]. Florida State University.
- Albakri, Ghadah Shukri H. (2020). *Transforming art education in Saudi Arabia: Inclusion of social issues in art education*. [Unpublished doctoral dissertation]. University of North Texas.
- Anderson, T., & Milbrandt, M. K. (2005). *Art for life authentic instruction in art*. McGraw-Hill.
- Azılıoğlu, K. ve Yılmaz, M. (2021). Toplumsal ve kültürel değişimlerin sanat eğitimine yansımaları. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8 (2), 443-461. <https://doi.org/10.51725/etad.1034600> adresinden 1.08.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Ballengue-Morris, C., & Stuhr, P. L. (2001). Multicultural art and visual cultural education in a changing world. *Art Education*, 54(4), 6-13.
- Boyd, J. E. (2011). *A multicultural and social reconstructionist approach to art education: A framework for social justice through art curriculum*. [Unpublished doctoral dissertation]. Ohio State University.
- Bolat, K. E. (2021). Reading contemporary art: Comparative art history education through themes. *Eurasian Journal of Educational Research*, 92, 227-252. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1293641.pdf> adresinden 4.07.2024 tarihinde erişilmiştir.
- Cahnmann-Taylor, M., & R. Siegesmund. (2018). Introduction. In M. Cahnmann-Taylor & R. Siegesmund (Ed.), *Arts-Based Research in Education: Foundations for Practice* (2nd ed. Pp. 1-11). Routledge.
- Chung, S. K. (2008). An exploration of the issue of stereotyping in the artroom. *Art Education*, 61(3), 22-35. Retrieved July 3, 2023, from <https://doi.org/10.1080/00043125.2008.11652056>
- Chang, E., Lim, M., & Kim, M. (2012). Three approaches to teaching art methods courses: Child art, visual culture, and issues-based art education. *Art Education*, 65 (3), 17-24. Retrieved July 18, 2023, from <https://doi.org/10.1080/00043125.2012.11519172>
- Chung, S. K., & Li, D. (2020). Socially engaged art education: Exploring issues of homelessness in an elementary art classroom. *International Journal of Education & the Arts*, 21(21), 1-21. Retrieved June 24, 2023, from <http://doi.org/10.26209/ijea21n21>
- Cornelius, A., Sherow, E., & Carpenter II, B. S. (2010). Water: Social issues and contemporary art education. *Art Education*, 63(6), 25-32. Retrieved July 24, 2023, from <https://doi.org/10.1080/00043125.2010.11519099>
- Danker, S. H. (2018). Art activism through a critical approach to place: Charity White's prescriptive space. *Art Education*, 71(6), 45-50. Retrieved November 3, 2023, from <https://doi.org/10.1080/00043125.2018.1505390>
- Derby, J. (2011). Disability studies and art education. *Studies in Art Education*, 52(2), 94-111. Retrieved August 18, 2023, from <https://doi.org/10.1080/00393541.2011.11518827>
- Dewhurst, M. (2010). An inevitable question: Exploring the defining features of social justice art education. *Art Education*, 63(5), 6-13. Retrieved July, 21, 2023, from <https://doi.org/10.1080/00043125.2010.11519082>

- Dewhurst, M. (2011). Where is the action? three lenses to analyze social justice art education. *Equity & Excellence in Education*, 44 (3), 364-378. Retrieved June 24, 2023, from <https://doi.org/10.1080/10665684.2011.591261>
- Dey, I. (1993). *Qualitative data analysis a user-friendly guide for social scientists*. Routledge.
- Elliott, D., Silverman, M., & Bowman, W. (Eds.). (2016). *Artistic citizenship: Artistry, social responsibility, and ethical praxis*. Oxford University Press.
- Finley, S. (2008). Arts-Based Research. In J.G. Knowles & A.L. Cole (Ed.), *In handbook of the arts in qualitative research: perspectives, methodologies, examples, and issues*, (pp. 71–82) Thousand Oaks, Sage Publications.
- Freedman, K. (2000). Social perspectives on art education in the US: Teaching visual culture in a democracy. *Studies in Art Education*, 41(4), 314-329. Retrieved November 22, 2023, from <https://doi.org/10.1080/00393541.2000.11651684>
- Garber, E. (2004). Social justice and art education. *Visual Arts Research*, 30(2), 4-22. Retrieved July 18, 2023, from <https://www.jstor.org/stable/20715349>
- Gaudelius, Y., & Speirs, P. (Eds.). (2002). *Contemporary issues in art education*. Pearson Education.
- Güler, E. (2021). Social justice perception of pre-service visual arts teachers: Visual inquiries," *International Journal of Educational Methodology*, 7 (3), 517-545. Retrieved November 12, 2023, from [10.12973/ijem.7.3.517](https://doi.org/10.12973/ijem.7.3.517)
- Gude, O. (2007). Principles of possibility: considerations for a 21st century art and culture curriculum. *Art Education*, 60 (1), 6-15. Retrieved December 11, 2023, from <https://doi.org/10.1080/00043125.2007.11651621>
- Halsey-Dutton, B. (2016). Concepts of creative risk-taking: Issues-based instructional strategies for preservice educators. *Art Education*, 69(1), 38-44. Retrieved August 22, 2023, from <https://doi.org/10.1080/00043125.2016.1106863>
- Kırıçoğlu, O. T. (2009). *Sanat kültür yaratıcılık görsel sanatlar ve kültür eğitimi- öğretimi*. Pegem Yayınevi.
- Kuru, A.Ş. (2016). Bilgi Üretim Formu olarak sanat ve pedagojik projeler. *Yedi: Sanat, Tasarım, Bilim Dergisi*, 15, 1-10. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/203786> adresinden 28 Temmuz 2023 tarihinde erişilmiştir.
- Leake, M. D. (2012). Art as social practice: Exploring the contemporary. *Art Education*, 65(2), 25-32. Retrieved August 18, 2023, from <https://doi.org/10.1080/00043125.2012.11519165>
- Leavy, P. (2017). *Research design: Quantitative, qualitative, mixed methods, arts-based, and community-based participatory research approaches*. Guilford Publications.
- Li, D. (2018). Using issues-based art education to facilitate middle school students' learning in racial issues. *International Journal of Education & the Arts*, 19(12), 1-18. Retrieved from September 24, 2023, from <https://doi.org/10.18113/P8ijea1912>
- Li, D. (2020). *Teachers' Perspectives on Social Justice Art Education*. [Unpublished doctoral dissertation]. University of Houston.
- Mamur, N. (2014). Görsel sanatlar öğretmen eğitiminde görsel kültür öğretimi (pensilvanya eyalet üniversitesi örneği). 21. *Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(8), 103-120. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/59536> adresinden 10.10.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Mamur, N. (2019). 21. Yüzyıl sanatı ve görsel sanatlar öğretimi. V. Özsoy ve N. Mamur (Ed.), *Görsel sanatlar öğrenme ve öğretim yaklaşımları* içinde (ss. 167-180). Pegem Akademi.

- Mamur, N. (2019). Öğrenme kuramları ve görsel sanatlar öğretimi. V. Özsoy ve N. Mamur (Ed.), *Görsel sanatlar öğrenme ve öğretim yaklaşımları* içinde (ss. 137-166). Ankara: Pegem Akademi.
- Mendieta, A. (1973). *Flowers on body* [Painting]. San Francisco Museum of Modern Art. <https://historia-arte.com/obras/flores-en-el-cuerpo>
- Mertler, C. A. (2006). *Action research: Teachers as researchers in the classroom*. Sage Publications.
- Mercin, L. ve Alakuş, A. O. (2007). Birey ve toplum için sanat eğitiminin gerekliliği. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (9), 14-20. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/787186> adresinden 09.10.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Özcan, Ö. (2021). *Jean Jacques Rousseau'da insan, toplum ve eğitim*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- Ploof, J., & Hochtritt, L. (2018). Practicing social justice art education: Reclaiming our agency through collective curriculum. *Art Education*, 71(1), 38-44. Retrieved July 21, 2023, from <https://doi.org/10.1080/00043125.2018.1389592>
- Powell, K., & Serriere, S. (2013). Image-based participatory pedagogies: Reimagining social justice. *International Journal of Education & the Arts*, 14(15), 1-27. Retrieved September 14, 2023, from <http://www.ijea.org/v14n15/>
- Ringgold, F. (1996). *The sunflower quilting bee at arles* [Painting]. Philadelphia Museum of Art. <https://philamuseum.org/collection/object/90056>
- Risner, D., & Costantino, T. E. (2007). Prelude: social and cultural perspectives in arts education research. In L. Bresler (Ed.), *International Handbook of Research in Arts Education*, (pp.941-944) Springer.
- Schreier, M. (2012). *Qualitative content analysis in practice*. Sage Publications.
- Seidler, C. O. (2011). Fighting disability stereotypes with comics: "I cannot see you, but I know you are staring at me". *Art Education*, 64(6), 20-24. Retrieved September 19, 2023, from <https://doi.org/10.1080/00043125.2011.11519148>
- Türkcan, B. (2020). Sanat. S.Tuna ve A.O. Alakuş (Ed.), *Görsel sanatlar öğretimi* içinde (ss.1-24). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayınevi.

Extended Abstract

Introduction

In order for students to represent social problems in their artistic works in visual arts education courses, art teachers and pre-service teachers should rise their awareness of social issues and current problems (Albakri, 2020). In particular, it is important for pre-service teachers to experience different approaches to teaching art in a democratic society that address a variety of issues of concern to communities such as culture, race, gender, stereotypes and prejudice, violence, child abuse, class discrimination, ethnicity, etc. In this context, the issues-based approach plays an important role in art education. The issues-based approach to art education offers the opportunity to critically discuss social issues through art in learning environments (Li, 2018), to examine activist artists, different contemporary artists and representational forms of visual images in social, political and cultural contexts. Thus, it helps students make connections with their lives, rise their cultural and social awareness, and develop critical thinking and problem solving skills (Chang, Lim, & Kim, 2012). Art educators (Chang, Lim, & Kim, 2012; Chung, 2008; Halsey-Dutton, 2016; Li, 2018) have emphasized the development of socially relevant practices for this approach by stating that it encourages art teachers to question different social issues in depth, art classrooms become part of a local and global community, and provide students with the opportunity to relate art courses to their life experiences. In this study, two teaching activities involving social issues were designed by adopting an issues-based art education approach. Based on these activities, it was aimed to examine how visual arts pre-service teachers perceive social issues and how they reflect them in their artistic practices. In line with this purpose, the following research questions were sought to be answered:

1. Artworks and film/series characters analyzed for social issues;
 - How are they perceived by pre-service visual arts teachers?
 - How are they reflected in the artistic works of pre-service visual arts teachers?
2. What are the views of pre-service visual arts teachers on social issues?
 - What are the contributions of socially relevant teaching activities?
 - How can social issues be included in visual arts courses?

Method

In this study, art-based research method was used. According to Leavy (2017), this research extends its utility to understand and explore important social issues such as equality and social justice. In this study, based on this method, pre-service teachers' views on social issues, their artistic practices and their written narratives about these practices were analyzed. In the study, homogeneous sampling technique, one of the purposeful sampling methods, was used to determine the participants. The aim of this technique is to define a distinct group by creating a small, similar sample (Yıldırım & Şimşek, 2013). In this study, 10 volunteer pre-service visual arts teachers studying at the 2nd grade level of the Art Education program of a state university in Turkey were determined as the focus study group. In this study, data were collected through semi-structured interviews, worksheets and artistic works. The worksheets included questions related to the issue of Feminism and Disability. As a result of these worksheets, artistic works designed by pre-service teachers were included. At the end of the whole process, semi-

structured interview questions prepared by taking expert opinion were conducted. An inductive approach was adopted in the data analysis of this study.

Findings

In this study, the findings were grouped under two main themes: the inquiries and comments made during the process and the evaluations made for the whole process. In the process, pre-service teachers realized artistic practices by creating their own social meanings through their questioning and interpretations within the scope of feminism and disability. In the feminism activity, pre-service teachers were divided into groups of two and analyzed the works of contemporary artists in terms of the subject matter, formal features and the message conveyed to the society. They then created social meanings by establishing formal and semantic similarities with these works in their own artistic works. The pre-service teachers were asked to watch TV series and movies on the issue of disability and analyze how the disabled character is represented in them and how society views them. After this questioning, they were expected to design their own disabled characters and create their own social meanings by interpreting the way this character is represented and the way society views them.

The pre-service teachers evaluated the effects of the process in terms of which social issues should be included in the visual arts course, how and why, and what they discovered about themselves in this process. Pre-service teachers emphasized that it is important to emphasize social issues in visual arts courses, and that these issues can be addressed by presenting examples from artists' works, designing experience-based activities, establishing interdisciplinary relationships, opening social issues for discussion in the classroom, and collaborating with social organizations.

Conclusion and Discussion

In this study, pre-service teachers gained different perspectives by analyzing the works of contemporary artists in the feminism activity and had the opportunity to get to know artists and works they did not know. They tried to emphasize gender equality in the perception of women in society. In this study, pre-service teachers questioned how disabled individuals are represented through the TV series or movies they watch, and designed disabled characters that they wanted to be themselves by approaching the prejudices and marginalization of society against these individuals with a critical perspective. In this activity, they realized that mass media has an important impact on society. For this reason, they emphasized that both the success stories and the difficulties experienced by individuals with disabilities should be conveyed in a realistic way. As a result, this activity helped pre-service teachers to empathize with those who are different from themselves and to gain awareness that disability should be perceived as a normal situation and not a disability. In this study, pre-service teachers emphasized that art is fed by the society, therefore, every subject that concerns the society can be addressed and discussed in the visual arts course.

To summarize, social issues affect every person living in the world, directly or indirectly. In order for society to be more just and democratic, it is important for individuals to gain awareness of the social issues that surround them and to know how they interact with these issues and how to react to the problems they create. Art plays an important role in social life.

In this context, there is a need for research that takes into account social problems in art education. This study was designed as an arts-based research focusing on the experiences of a specific group of participants and did not aim to represent the general population. The study aimed to contribute to the literature with learning activities designed within the scope of the issues-based art education approach. Based on this study, it can be said that art can offer educators various opportunities in a wide range of subjects on the basis of social problems. In this context, the works of many contemporary artists can be examined by adopting a subject-oriented approach. Contemporary art offers an important resource for the art teaching process where current issues and ideas can be explored critically and meaningfully. It creates a space for students to discuss the problems surrounding their daily lives (Bolat, 2021). However, what needs to be taken into account here is that the teacher should consider in detail which works of contemporary artists related to the topic will be selected. Visual arts teachers and classroom teachers can design learning activities that reflect socially collaborative artistic practices in visual arts classes. By identifying social themes and conducting research on these themes with students, teachers can help students connect with other individuals and communities in the immediate environment.

Statement of Conflict of Interest

This study has no conflict of interest with any institution, organization or person.